

О.П. Борзенко

РОЗВИТОК ПИТАНЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КАНАДІ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ

У статті розглянуті питання розвитку дистанційного навчання (ДН) в Канаді другої половини ХХ століття. Характеризуються особливості його історичного розвитку. Здійснюється аналіз цього питання та звертається увага на те, що виникнення ДН у Канаді, збігається з інтенсивним розвитком пошти. Зазначено, що особливістю розвитку ДН в Канаді наприкінці ХХ століття є застосування технологій з високим рівнем інтерактивності. Розглянуто появу нових типів університетів завдяки впровадженню новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітню галузь Канади. З'ясовано вплив ІКТ на розвиток ДН. Проаналізовано стан розвитку дистанційної освіти в Канаді. Установлено, що розвиток ДН у Канаді збігається з періодами індустріалізації, інформаційності суспільства, глобалізації освіти та складається з різних поколінь технічних засобів. Підкреслюється, що Канада займає одне з провідних місць у світі в сфері ДН. Визначено, що освіта кінця ХХ століття характеризується численними змінами, процесами реформування, реструктуризації, які позначилися на системі освіти Канади.

Ключові слова: розвиток, дистанційне навчання, засоби інформації, електронна пошта, інформаційно-комунікаційні технології, Інтернет, студентська молодь.

В статье рассмотрены вопросы развития дистанционного обучения (ДО) в Канаде второй половины ХХ столетия. Объясняются особенности его исторического развития. Проводится анализ этого вопроса, обращается внимание на то, что возникновение ДО в Канаде совпадает с интенсивным развитием почты. Отмечено, что особенностью развития ДО в Канаде конца ХХ столетия является использование технологий с высоким уровнем интерактивности. Рассмотрено появление новых типов университетов в результате внедрения новейших информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в образовательную отрасль Канады. Выяснено влияние ИКТ на развитие ДО. Проанализировано состояние развития дистанционного образования в Канаде. Установлено, что развитие ДО в Канаде совпадает с периодами индустриализации, информатизации общества, глобализации образования и состоит из разных поколений технических средств. Подчеркивается, что Канада занимает одно из первых мест в мире в сфере ДО. Установлено, что образование конца ХХ столетия характеризуется многочисленными изменениями, процессами реформирования, реструктуризации, которые отразились на системе образования Канады.

Ключевые слова: развитие, дистанционное обучение, средства информации, электронная почта, информационно-коммуникационные технологии, Интернет, студенческая молодежь.

The article deals with the development of distance learning (DL) in Canada of the second half of the twentieth century. The features of its historical development are explained. Analyzing this problem, the attention has been paid to the coincidence of distance learning (DL) origin in Canada with intensive development of mail. It is specified that feature in the development of distance learning (DL) in Canada in the end of the twentieth century is use of technologies with

high level of interactivity. The new types of universities which appeared because of introduction of new information and communication technologies (ICT) in educational system of Canada have been considered. The influence of information and communication technologies (ICT) on the development of distance learning (DL) is determined. The state of distance learning development in Canada has been analyzed. It's established that development of Canadian distance learning (DL) coincides with the periods of industrialization, society comprehension, education globalization and consists of various generations of technical devices. Currently, Canada takes one of the first places in the world in the sphere of distance learning (DL). It has been defined that education of the late XX century is characterized by a lot of changes, reforming process, restructuring that have an impact on educational system of Canada. It is also concluded that formation and development of distance education in Canada can be considered as a continuous process of education and communication evolution from correspondent training, books, and educational radio and TV programs to modern means of interactive communication.

Keywords: *development, distance learning, generation of technical devices, e-mail, information and communication technologies, Internet, students.*

Постановка проблеми. Процес розвитку ДН Канади другої половини ХХ ст. розглядається як неперервний процес еволюції освіти та спілкування, починаючи від кореспондентського навчання, книжкових видань, навчальних радіотелевізійних програм і закінчуючи сучасними засобами інтерактивного спілкування. Канада володіє вагомими досягненнями та розвиненою системою ДН, яка ґрунтується на давніх багатонаціональних і історичних традиціях та спрямована на перетворення освітньої галузі на ресурс оновлення економіки та її розвиток. З огляду на це, особливий інтерес становить теоретичний і практичний аналіз проблеми розвитку ДН студентської молоді Канади.

Аналіз досліджень. Окремими питаннями історії розвитку ДН займались вітчизняні і зарубіжні науковці – Т. Андерсон, В. Ачер, В. Биков, Д. Боетчер, Е. Вагнер, Р. Гаррісон, М. Каллаган, В. Кухаренко, К. Мередіт, В. Олійник, П. Стефаненко, Д. Тейлор, Д. Шеррон, Ж. Хейсс, Б. Шуневич та ін., які визначили суть, етапи та провідні тенденції зазначених питань залежно від розвитку засобів зв'язку (технічних, електронних), що використовувалися в той чи інший історичний період у різних країнах світу.

Мета статті полягає в аналізі розвитку питань організації ДН студентів Канади в другій половині ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. Вивчення та узагальнення науково-педагогічних джерел свідчить про те, що на початку 50-их років ХХ століття регулярною загальнодоступною системою зв'язку в Канаді була пошта. Доставка навчальних матеріалів великій кількості студентської молоді, здійснювалась за допомогою розгалужених залізничних систем, а також швидких і економічних державних поштових служб, що знаходилися в різних куточках країни. Це було кореспондентське, заочне навчання, головними характеристиками якого стали: використання технічних можливостей листування; поява перших підрозділів кореспондентського, заочного навчання в університетах; нормативно-правове оформлення кореспондентської, заочної

форми навчання як дистанційної; трансформація змістового та навчально-методичного забезпечення ДН [3].

Згодом способи передачі навчальних матеріалів від навчального закладу до студентів поліпшувалися, але зв'язок залишався переважно одностороннім. Для передачі навчальних матеріалів, крім друкованих матеріалів, використовувались перші технічні засоби навчання: слайди, кінофільми, радіо, а з кінця 50-х років ХХ століття стало використовуватися телебачення, розвиток отримали телевізійні курси та інші носії інформації. Студенти отримували пакет із рекомендаціями викладача, робочі зошити та інші матеріали, які надавали інтерактивності телевізійним програмам [8].

З середини 50-х рр. у Канаді набули популярності навчальні радіо, аудіо-та телепрограми. З часу появи телебачення воно стало використовуватися для трансляції навчальних передач, які інтегруються в навчальний процес, доповнюючи його, наприклад, демонстрацією з запису лекцій видатних учених та ін. Використання телевізійних мереж дозволило розширити студентську аудиторію за рахунок фізично віддалених студентів (телеміст, телеконференція).

Так, Університет Меморіал став першим університетом, який пропонував телевізійні трансляції медичних консультацій і курсів у віддалені райони Ньюфаундленду [1]. Позитивні результати сприяли організації телекурсів для студентів з інших міст не тільки на території Канади, а через супутники для Європи, Австралії та ін.

Аналізуючи міжнародний досвід, Сисоєва С. О. наголошує, що середина 50-х рр. ХХ століття характеризується появою різноманітних технічних засобів пред'явлення інформації – запису і відтворення звуку, проекції зображень, об'єднаних поняттям «аудіовізуальні засоби» [6]. З'явився термін «технологія навчання», який означав застосування досягнень інженерної думки в навчальному процесі.

У 60-ті рр. ХХ століття запровадження технологічного підходу позначено виникненням програмованого навчання. На відміну від терміна «технологія навчання», тотожного поняттю «технічні засоби навчання», під «технологією освіти» фахівці мали на увазі науковий опис (сукупність засобів і методів) педагогічного процесу, що гарантовано приводить до запланованого результату.

У 1969 році було створено Відкритий університет Великобританії (ВУВ), що залучив до навчання студентів з усього світу.

Ця подія визначається започаткуванням діяльності перших відкритих університетів, створенням інформаційного підґрунтя ДН на засадах використання телебачення та інноваційних технологій, переведенням теорії і практики надання освітніх послуг у віртуальну сферу [3].

Так, у 1972 р. у Канаді було засновано Відкритий університет Атабаска. У цьому ж році був створений Телеуніверситет у Квебеку, а у 1978 р. –

Інститут відкритого навчання, який згодом перейменували у Агентство відкритого навчання [7].

У ці роки почали з'являтися технічні засоби «другого покоління», які представляли суттєвий прогрес у порівнянні з технічними засобами «першого покоління».

У кінці 70-х рр. ХХ століття на допомогу ВНЗ прийшло кабельне телебачення, відеомагнітофон, які стали альтернативою радіопередачам.

У цей же час відкрита освіта в Канаді пропонується спеціалізованими навчальними закладами: відкритими університетами, які об'єднуються в міжнародні асоціації, створюються консорціуми та освітянські мережі, формується міжнародний освітній простір.

Становлення відкритої моделі визначилось створенням інформаційного підґрунтя ДН на засадах інноваційних засобів та технологій.

Почалась трансляція навчальних телепрограм через супутниковий зв'язок та ряд ретрансляторів, що дозволило охопити віддалені райони всіх провінцій Канади.

Можливість роботи з мультимедійними даними (графікою, відео й звуком) забезпечила створення нових навчальних програм і тренажерів нового покоління, що цілком адекватно відтворюють реальні пристрої й об'єкти. Процес навчання, насичений дидактичними засобами, новітніми і традиційними, набуває напрям мультимедійного навчання в дистанційній освіті Канади. А з середини 80-х рр. ХХ століття у ДН став використовуватися персональний комп'ютер. Електронні інформаційні ресурси стали передаватися на комп'ютерних дисках.

На початку 90-х років ХХ століття аудіо касетні освітні курси себе вичерпали у зв'язку з появою сучасних комп'ютерних технологій, які стали на службі дистанційної освіти й підняли її на якісно новий рівень мультимедійного, інтерактивного навчання.

Основу методичного забезпечення ДН цього часу складають як мультимедійні курси, відеоматеріали, аудіоматеріали, тренажери для організації практики, ресурси мережі Інтернет, так і друковані матеріали.

Необхідно зазначити, що комп'ютери та доступ до всесвітньої мережі Інтернет зробили переворот в ДН студентської молоді не тільки Канади, а і молоді всього світу.

З появою цих технологій з'явилися нові можливості для двостороннього зв'язку як у синхронному (відео-або аудіографічні конференції), так і в асинхронному режимі (електронна пошта, Інтернет, телеконференції).

Установлено, що Канада була однією з найперших держав, яка на освітньому ринку впроваджувала систему програм on-line. Це розпочиналося у 1990-х роках, коли низка професорів-ентузіастів вирішила запропонувати матеріали своїх курсів в Інтернеті. Вже в 1994 році університет Атабаска (Альберта) вперше в Північній Америці запропонував програму з підготовки спеціалістів з ділового адміністрування (МВА) у режимі он-лайн [4].

Переважна більшість навчальних закладів Канади почала використовувати комп'ютерні конференції і Веб-ресурси для студентів як очного, так і ДН. Виникло кілька консорціумів. Наприкінці ХХ століття Канада вже знаходиться серед лідерів у розвитку електронного навчання [7].

Електронне навчання, як одна з форм ДН, розпочалося приблизно одночасно як у Європі і Північній Америці, так і в Канаді. Цьому сприяло швидке поширення комп'ютерних та інформаційно-комунікаційних технологій, а також глобалізація розвитку освіти в усьому світі [8].

Мережа Інтернет стала найуніверсальнішим знаряддям спілкування. Це величезний крок до нівелювання фізичної відстані між людьми. Доступ до цього знаряддя стає масовим, що забезпечує величезну кількість потенційних приймачів інформації. Інтернет – найкращий засіб передачі навчальних матеріалів.

Кінець ХХ століття характеризувався стрімким розвитком ІКТ і особливу увагу їх впровадженню приділялось у Канаді в роботу ВНЗ, шкіл професійного розвитку. Швидкі економічні та технологічні зміни, глобалізаційні й інтеграційні процеси, які відбувалися в державі, поставили перед вищою школою Канади завдання пошуку ефективних шляхів розв'язання проблеми якісної підготовки студентів, готових відповідати зростаючим вимогам суспільства.

Беручи до уваги розвиток технологій у Канаді й усвідомлюючи важливість запровадження ІКТ у навчальні заклади, університети почали розробляти програми з ДН. Оскільки у Канаді немає єдиної системи освіти, то кожна з десяти провінцій і трьох територій розробляла свої форми, моделі [5]. Моделі ДН відрізняються: за формою представлення навчальних матеріалів; за наявністю посередника у системі навчання; за ступенем використання телекомунікації та персональних комп'ютерів; за технологіями організації контролю навчального процесу; за ступенем застосування в технології навчання звичайних методів навчального процесу; за методами ідентифікації студентів під час складання іспитів.

Використання ІКТ у великих дистанційних закладах Канади привело до реструктуризації діяльності та значних вкладень для створення нової інфраструктури, розробки та надання освітніх послуг.

Цікавим є досвід партнерства між Африканським віртуальним університетом та відкритими ВНЗ Канади.

Змінилася роль університетів, право на існування одержали нові типи університетів, які формували нові підходи до освіти, пов'язані з розвитком нових засобів і можливостей доставки інформації.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, можна зазначити, що розвиток дистанційної освіти Канади ґрунтується на принципах відкритого навчання, широкого використання комп'ютерних навчальних програм, створення за допомогою сучасної телекомунікації інформаційного

освітнього середовища для доставки навчального матеріалу та спілкування. До перспективної тематики подальших наукових пошуків можна віднести питання порівняльного аналізу розвитку дистанційної освіти у Канаді та провідних країнах світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аллардис Р. Дистанционное образование в Канаде / Р. Аллардис // Международное сотрудничество. – 1999. – №1. – С. 20–23.

2. Зайчук Ю. Сучасні освітні технології в діяльності українознавчих студій в університетах Канади / Ю. Зайчук // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – №6. – С. 418-425.

3. Малярчук О. Дистанційне навчання в системі вищої гуманітарної освіти Сполучених Штатів Америки [Текст]. автореферат дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / О. Малярчук – Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. – Житомир. 2010. – 20 с.

4. Кубышкин А. Канадский университет в структуре современного демократического общества / А. Кубышкин // США – Канада. Экономика политика культура. – 2003. – №1. – С. 100-113.

5. Нос Л. Інформаційно-комунікаційні технології у підготовці вчителів початкової школи в університетах Канади / Л. Нос // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2009. – №4. – с. 199 – 204.

6. Сисоева С. Проблеми дистанційного навчання: педагогічний аспект / С. Сисоева // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Наук. – метод. журн. – 2003. – Вип. 3-4. – 308с.

7. Шуневич Б. Дистанційне навчання в системі вищої освіти Європи та Північної Америки / Б. Шуневич – Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка – К.: Київ. ун-т, 2005. – 365 с.

8. Шуневич Б. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки [Текст]: автореферат дис. д – ра. пед. наук: 13.00.01 / Б. Шуневич – Ін-т вищої освіти Акад. пед. наук України. – К., 2008. – 36 с.